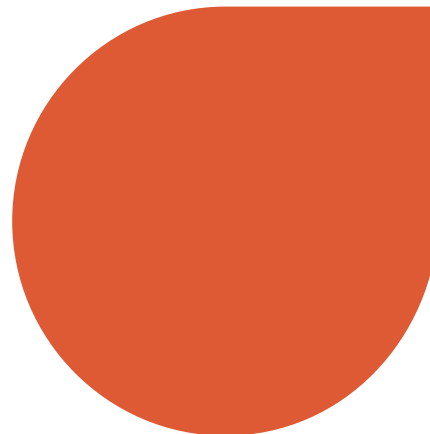

Riksantikvarieämbetet
– i kulturarvets tjänst

Riksantikvarieämbetets verksamhetsidé

Vi ökar kunskapen och insikten om kulturarvets betydelse för människors livsmiljö genom att:

- Ha överblick över tillståndet i kulturmiljön och kulturarvsarbetet.
- Utveckla och hantera styrmedel, metoder och system.
- Samverka och föra dialog.
- Samla in och tillgängliggöra kulturarvsinformation.

Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet är en myndighet med ansvar för att utveckla och tillgängliggöra kunskap om kulturarv. Vi för kulturarvens talan i det gemensamma arbetet för en hållbar samhällsutveckling. För att kunna göra det och öka kunskapen och insikten om kulturarvens betydelse arbetar Riksantikvarieämbetet på flera olika sätt.

Den här broschyren visar några exempel på hur vi genomför våra uppdrag i praktiken.

Att tänka efter före

Lars Amréus är Riksantikvarieämbetets chef sedan 2012. Varför är hans arbete så viktigt och vad betyder egentligen kulturarv?

– Riksantikvarieämbetets uppgift är att bevara, förmedla och utveckla kulturarv för att göra oss bättre rustade för att hantera vår samtid och framtid, sammanfattar riksantikvarie Lars Amréus. Två områden beskriver Lars som särskilt centrala i det arbetet: historien som identitetsskapare och kulturarv som tillväxtfråga.

– Den första delen handlar mycket om svenskhet, men inte om att hitta en ursvensk kärna som vissa vill att vi ska göra, säger Lars. Tvärtom är vi angelägna om att betona att mångfald och förändring alltid har präglat vårt land.

Men vad är då kulturarv egentligen? Om någon kan reda ut begreppet som är föremål för så många olika tolkningar så borde det vara Lars. Han bekräftar bilden av att kulturarv är en stor och komplex fråga som inte går att ge ett entydigt svar på.

LARS AMRÉUS

BAKGRUND

Arkeolog, departements-tjänsteman och museichef.

ROLIGAST PÅ JOBBET
Mötena.

KURIOSA

Blev årets myndighetschef år 2008, då för Statens historiska museer.

Vårt främsta
budskap är
att tänka i tid.

LARS AMRÉUS

Förhandling om sambandet mellan då, nu och sen

– Kulturarv är vad som finns kvar efter det som har hänt en gång i tiden. Det kan vara byggnader, landskap och föremål, men även sådant som inte går att ta på som sånger och traditioner. Vi bestämmer alla vad det är, men det är aldrig givet. Det är mångfacetterat och förändras hela tiden. Vårt uppdrag är att se till helheten, tänka långsiktigt kring sambandet mellan då, nu och sen.

Lars beskriver det som en typ av förhandlingar och han ser en kraftig ökning av intresset kring frågan, framför allt genom sociala medier där nya målgrupper kommer in. Lars är själv en flitig twittrare och han märker att han får allt fler kommentarer på sina inlägg, och ibland från oväntade håll, som exempelvis ungdomar.

Vem har rätt till kulturarv?

Lars lyfter fram ytterligare en aspekt av kulturarv; nämligen att många olika grupper hävdar sin rätt till det. Hur syns det till exempel att kvinnor har varit en lika stor del av kulturarvet som män? Vilka spår har funktionshindrade lämnat genom tiderna och hur beskrivs samerna? Han påpekar att det handlar om nuet, det vi väljer att bevara från idag till framtiden.

– Jag tycker George Orwell har formulerat det så bra: Den som kontrollerar det förgångna äger framtiden. Precis så är det! Kulturminnen är ofta det första man ger sig på i väpnade konflikter just för att radera ut alla spår av identitet.

Ideella krafter viktiga

Sedan Lars tillträdde har det mesta av hans tid gått åt till att lära känna och prata med människor både inom och utom organisationen. Han betonar särskilt inspirationen som han har fått från dem som jobbar ideellt och som gör en stor insats för kulturarvet med sitt gedigna engagemang.

– Det är en folkrörelse med tiotusentals människor, som lägger enorma resurser i tid och energi i olika föreningar, som till exempel hembygdsföreningar, arbetslivsmuseer, och byggnadsvårdsföreningar menar Lars. Det är otroligt viktigt och även spännande att samverka med dem, för att ta tillvara deras stora engagemang och kunskap.

Sverige internationellt föredöme

Temat att ta tillvara ideella krafter och att arbeta med tillväxt och mångfald kommer också att präglars Lars kommande arbete. Det innebär mycket resor runt om i landet och även internationellt ibland, ofta i samband med frågor kring miljö och inte minst världsarv. Men även andra gemensamma frågor som stadsutveckling står i fokus globalt.

– Jag fick till exempel vara med på ett spännande möte i Neapel – World Urban Forum. Det handlade om hur man bygger hållbara städer och om hur kulturarvet är en resurs i det. Jag fick chansen att prata om hur vi jobbar med de frågorna eftersom Sverige ligger långt fram i det som också är vårt främsta budskap – att tänka i tid!

ERIKA HEDHAMMAR**BAKGRUND**

Konservator, förebyggande.
Tidigare textilkonservator.

ROLIGAST PÅ JOBBET

Att möta andra professioner
och den trevliga arbets-
platsen.

OM KULTURARV

Det vi vill förmedla som
representerar tidigare gene-
rationer och vår levnadstid
till framtiden.

Att förbereda för katastrof

Se till att det värsta aldrig händer genom att förebygga ordentligt. Eller förbered dig på att planmässigt rädda det som räddas kan när katastrofen ändå är ett faktum. Katastrofberedskap är ett av Riksantikvarieämbetets många uppdrag.

Ingen kunde väl ana att Erika Hedhammar, konservator på Riksantikvarieämbetet i Visby, skulle få så omedelbar användning av sina nyförvärvade kunskaper efter en kurs i Italien. Utbildningens tema var första hjälpen för kulturarv i katastrofer. Hennes kurskamrater, som kom bland annat från Afghanistan, Colombia och Pakistan, vittnade om svåra upplevelser av katastrofer och sina erfarenheter av bombskadat material. Sprängladdningen som briserade i Oslo 2011 gjorde att Erika fick dela lite av samma erfarenhet.

Trasig kyrka men stort hopp

En och en halv vecka efter Breiviks vansinniga bärsärkagång blev Riksantikvarieämbetet och Erika kontaktade av personal i den svenska Margaretakyrkan, en kort promenad från

regeringskvarteret i Oslo. De stod förtvivlade mitt i en kyrka full av trasiga konstglasfönster och sotlager. De behövde råd och stöd om vad som måste göras och Erika reste dit direkt. Väl på plats rådde hon dem att dokumentera skadorna och samla ihop resterna i väntan på beslut om vad som skulle ske med fönstren. I en situation som denna måste allt dokumenteras, men framförallt gäller det att ta sig tid att fundera över hur man vill bygga upp allt igen.

– Det var förstås oerhört starka känslor när jag såg hur det såg ut i Oslo, minns Erika. Förödelse, allt i spillror och mängder av plywoodtäckta fönsterhål i många kvarter gjorde stämningen nästan spöklik och gav mig en uppfattning om hur stor tryckvågen måste ha varit.

Men där fanns ändå också en hjärtlig stämning, understryker hon. Inte minst i domkyrkan dit hon själv och många andra sökte sig för att finna tröst hos varandra.

– Där var tända ljus överallt, och mitt i allt elände blev jag faktiskt ändå lite glad när jag såg att det stod brandsläckare utställda på strategiska ställen. Norge ligger långt fram när det gäller brandskydd i kulturhistoriska miljöer.

KATASTROFBEREDSKAP FÖR KULTURARV

Brand, översvämning, vibrationer, mögel, skadedjur med mera är katastrofer som hotar kulturarven. Genom att förebygga och ha en god beredskap finns goda chanser att skadorna kan minimeras eller kanske till och med undvikas.

Kulturarv består av helt unika värden

Just det förebyggande arbetet betonar Erika som särskilt viktigt.

– Kulturarv handlar alltid om helt unika värden som aldrig någonsin går att återskapa och därför måste vi ha en så hög beredskap som möjligt. Naturligtvis är alltid det viktigaste att skydda liv och hälsa i första hand, men utöver det att även minimera följderna för natur och kultur. Riksantikvarieämbetet har tillsammans med andra i samma bransch tagit fram en handbok i katastrofberedskap.

– Den uppskattas, är väl känd och läses av personalen på många museer, men man måste även arbeta aktivt med dessa frågor.

Bränderna får stor uppmärksamhet

Erika har fått följa arbetet vid två större bränder under det senaste året. Hösten 2012 stod ett magasin i Etnografiska museet i Stockholm i lågor. Och alldeles nyligen brann det unika byggnadsminnet Muramaris på Gotland. Erika berättar att ansvaret för brandskydd alltid är fastighetsägarens ansvar, tillsammans med den som nyttjar fastigheten. Länsstyrelsen utövar tillsynen av att de kulturhistoriska värdena skyddas i byggnadsminnen. Riksantikvarieämbetets roll är då att bistå med värdefull kunskap och göra övriga aktörer uppmärksamma på de kulturhistoriska värdena.

– På Etnografiska handlade det om tusentals föremål som blev rökskadade, men de allra flesta kunde faktiskt ändå räddas genom museipersonalens kloka agerande, berättar Erika.

När det gäller Muramaris är inte utredningen färdig ännu, men huset har till stora delar brunnit ner. Värdefull konstnärlig utsmyckning har därmed gått till spillo men så mycket som möjligt kommer att tas omhand, som kalk- och stenspisar och skulpturer.

Arbetar tillsammans nationellt och lär av varandra

Det är inte bara eldslågor som hotar att sluka stora historiska och ekonomiska värden i våra arkiv, byggnadsminnen och museer. Det kan till exempel också vara vibrationer, insekter och vatten. Just nu pågår ett stort nationellt arbete utifrån EU:s översvämningsdirektiv för att kartlägga risken för översvämnning på olika platser i Sverige. Riksantikvarieämbetets register för fornminnen och byggnader samkörs då med andra myndigheters prognoser för översvämnning. Erika påpekar att samarbetet med andra aktörer i samhället förstås är oerhört viktigt och att de lär mycket av varandra i nätverken. Närmast planeras ett seminarium tillsammans med bland andra restvärdeledare och Historiska museet i Stockholm för att prata om restvärdesräddning i och för just museer.

– Det är inte alltid så lätt att veta vad som förväntas av var och en i personalen när det händer något, menar Erika. Det går snabbt och är helt oväntat. Då gäller det att vara väl förberedd och att jobba samordnat. Det är ju inte slumpen som ska avgöra vad av vårt gemensamma kulturarv som ska räddas och inte.

Resterna av en brandskadad träskulptur som ursprungligen fanns i en kyrka som brandhärjades. Det är inte bara elden som hotar att förstöra föremålen utan även vatten från släckningsarbetet.

Kulturarv handlar om
helt unika värden
som inte går att
återskapa ...

ERIKA HEDHAMMAR

QAISAR MAHMOOD

BAKGRUND

Examen i statsvetenskap och sociologi. Tidigare arbeten i Integrationsverket, regeringskansliet, riksrevisionen.

KURIOSA

Har skrivit flera böcker, bland annat om vad svenskhet är.

ROLIGAST PÅ JOBBET

Att det handlar om att hitta lösningar istället för att hitta fel.

SAMHÄLLSNYTTA

Samlar viktig erfarenhet och sprider kunskap.

OM KULTURARV

Att kunna se bakåt i back spegeln för att komma framåt.

Kulturarv lär oss vilka vi är

Qaisar Mahmood och hans avdelning bevarar och sprider viktig, ibland livsavgörande kunskap. Det handlar nämligen om vårt gemensamma kulturarv.

Efter att tsunamins jättevågor obönhörligen hade smulat sönder en stor del av Japans östkust år 2011 gjordes en svindlande upptäckt. Mitt bland ruinerna kunde man skönja flera stenar som verkade ha placerats ut där av förfäder för hundratals år sedan. Tillsammans bildade stenarna en tydlig linje, och ovanför den stod alla bostäder kvar. Detta är ett påtagligt och mycket talande exempel för hur livsavgörande kunskap kan gå förlorad. På Riksantikvarieämbetet ser Qaisar och hans kollegor till att essentiell kunskap om kulturarv bevaras, samlas ihop och görs tillgänglig över både tid och rum. Annars riskerar de att försvinna med varje ny generation.

– Vi människor är av naturen generellt dåliga på att tänka långsiktigt och uppfinner gärna hjulet på nytt hela tiden, säger Qaisar, en påtagligt engagerad chef för Kulturarvsenheten. Att behålla nyttig kunskap och ta till vara det förgångna gemensamt är en demokratisk fråga i slutändan. Det är inget vi kan lägga på individnivå.

Stort men gemensamt ansvar

Kanske vore det mycket begärt av en enskild person att ta ansvar för de negativa konsekvenser som exempelvis ett husbygge skulle kunna få för framtida generationers miljö och psykosociala hälsa. Det är bland annat därför som vi alla, via staten, har gett uppdraget till Qaisar och hans medarbetare på Riksantikvarieämbetet att se till helheten och tänka långsiktigt kring vårt gemensamma kulturarv. Tidigare arbetade myndigheten mycket mer operativt och pekade med hela handen, men idag har de en mer strategisk roll, vilket Qaisar uppskattar.

– Nu bygger vi berättelser, bringar ordning för människor och ser till att historierna bevaras och berättas i skrifter och på museer. Det är en mjukare form av styrning.

Kulturarvet skapar identitet

Qaisar beskriver också en annan central aspekt av deras uppdrag, nämligen att genom att bevara det förgångna också ge människor möjlighet att bygga sin identitet.

– För att kunna säga vem du är – och vart du är på väg – måste du ju också kunna säga varifrån du kommer, menar han.

Vi måste förändra bilden av kulturarv och möjliggöra ett ännu mer långsiktigt tänkande kring det.

QAISAR MAHMOOD

KULTURARVSENHETEN

Kulturavsenheten tillhör Samhällsavdelningen på Riksantikvarieämbetet och arbetar med förståelsen av vad kulturav är, hur det används och utvecklas. I deras uppgift ingår frågor om lagstiftning, bidrag, kunskapsuppbyggnad, utbildning, övervakning och information i kulturmiljöfrågor.

VAD ÄR EGENTLIGEN KULTURARV?

Kulturav är historiska lämningar, föremål och byggnader – men också språk, berättelser, dans och landskap. Vad som betraktas som kulturav förändras med tiden eftersom våra värderingar och vårt samhälle ständigt förändras. Begreppet "kulturavet", i bestämd form, innefattar många olika kulturav.

Ett mycket lyckat exempel på det är ett nyligen genomfört samarbete med Berättarministeriet som driver skrivverkstäder i Södertälje. Tillsammans gick de ut i en brokig skolklass för att inspirera dem att berätta sina egna historier och samtidigt öka kunskapen om kulturav.

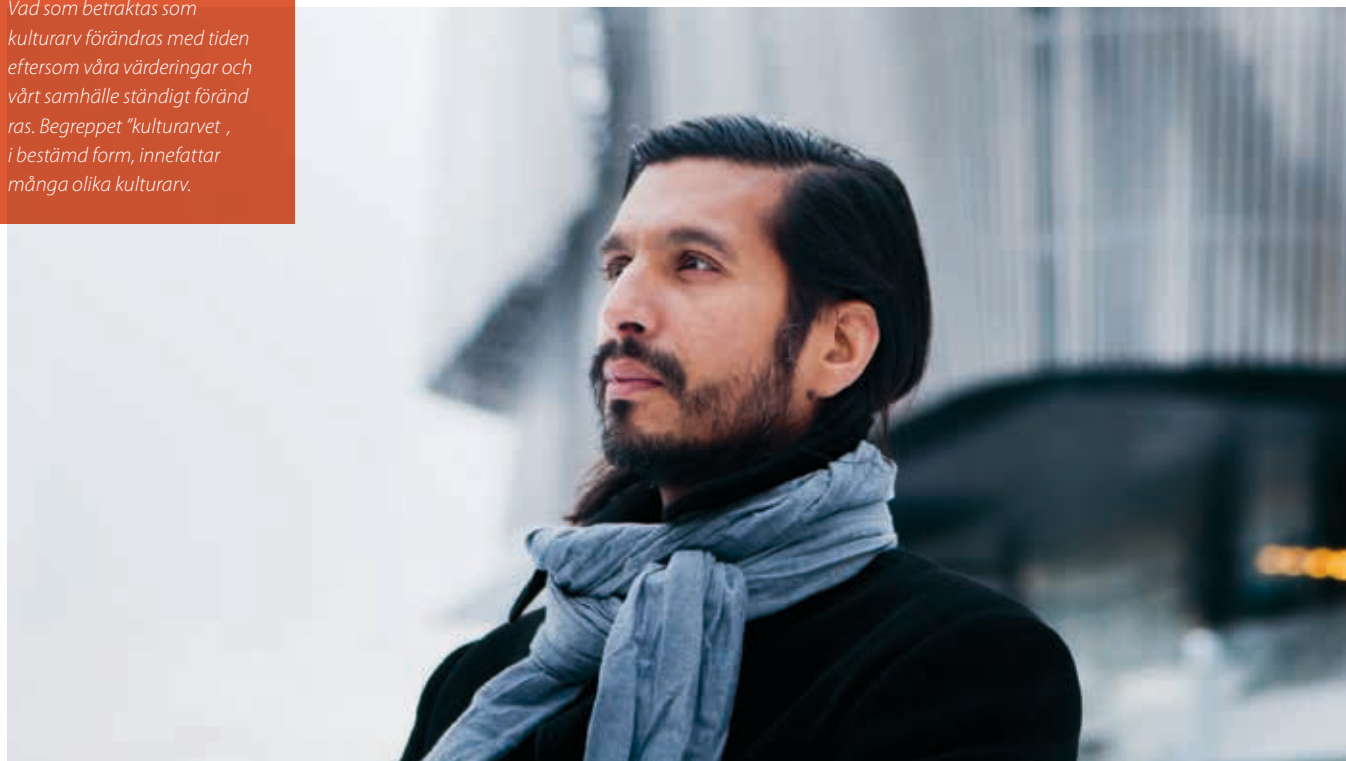
– Eleverna fick vara arkeologer och leta efter sina egna historiska spår. Plötsligt kände många ett tydligare sammanhang och starkare tillhörighet till det övriga samhället. De hade roligt under tiden, och det hade vi andra också, lägger Qaisar till.

Måste bredda bilden av kulturav

En spännande utmaning som enheten ska anta närmast är att utveckla metoder för samverkan med länsstyrelserna för att skapa en helhetsbild av kulturavet.

En annan viktig arbetsuppgift med samma syfte är att få beslutsfattare att se samhällsvinsterna och andra positiva effekter av att arbeta med kulturav.

– Vi måste förändra bilden av kulturav och möjliggöra ett ännu mer långsiktigt tänkande kring det. Beslutsfattare behöver bli mycket mer insatta och intresserade av frågan och förstå dess stora betydelse.

Historiska vingslag i Gamla Uppsala

Att skydda och vårda kulturmiljön är en angelägenhet och ett ansvar för oss alla. De stora utgrävningarna i Gamla Uppsala är ett aktuellt exempel på hur fornlämningar kan lära oss om vår samtid.

**LENA BERONIUS
JÖRPELAND**

BAKGRUND

Visste tidigt att det var etnologi, historia och arkeologi som intresserade.

OM KULTURARV

Att lära oss om forntida människors livsmiljöer är otroligt viktigt i det moderna urbana samhälle vi lever i idag.

KURIOSA

Var med och hittade tre figuriner som föreställde guda amuletter i Lunda, utanför Strängnäs som resulterade i en bok: Att föra gudarnas talan.

SER FRAM EMOT

Resultaten från analyserna från Gamla Uppsala. När dessa ställs samman kommer en ny bild att växa fram.

– Det är så otroligt häftigt att få känna historiens vingslag! Det säger Lena Beronius Jörpeland som är fältarkeolog och projektledare för de stora utgrävningarna i Gamla Uppsala. Tänk bara när man som vi, under en väg, faktiskt hittar tydliga hjulspår – från medeltiden!

Med det sammanfattar Lena en stor del av sitt arbete: Att rekonstruera och försöka förstå hur människor levde på en plats under olika tider.

Stor förståelse och professionalism

Lena tycker att utgrävningarna överlag sköts mer professionellt nu än tidigare, vilket också gör att resultaten håller högre kvalitet.

– Vi följer de föreskrifter som Riksantikvarieämbetet har tagit fram samtidigt som myndigheterna också har utvecklat sina arbetssätt. Dessutom är omgivningens förståelse för att arbetet tar lång tid större än tidigare. I Gamla Uppsala står Trafikverket för de största kostnaderna och arbetet med tunnelbygget kommer att ta flera år i anspråk

Tio fotbollsplaner

De omfattande utgrävningarna i Gamla Uppsala sträcker sig över hela 70 000 kvadratmeter och projektet ska pågå i fem år. I vanliga fall planeras för ett år i taget och de utgrävningar som hittills genomförts har inte överstigit ytan av ens en halv fotbollsplan. Här handlar det om motsvarande tio!

Allt startade med att Trafikverket planerade en sedan länge efterfrågad järnvägstunnel. Projekteringen gick rakt igenom den östra delen av Gamla Uppsala, ett område som man vet ganska lite om. Runt kyrkan och kungagravarna

har en del grävts ut tidigare. Men man har länge vetat att det historiska området sträcker sig mycket längre än så och med all säkerhet gömmer många berättelser om vanligt folks leverne.

– Förutom hus och gårdar och andra rester från förr hittar vi många deponeringar av amuletter. Dessa lade man ned som skydd mot ont och farliga makter, men de bringade också lycka och välstånd. Ju större yta vi får gräva ut, desto bättre förstår vi vad vi får fram och i vilket sammanhang det ska sättas, menar Lena.

– Här handlar det om att respektera allas lika värde och att det inte bara är kungaslott och herresäten som räknas. Vi vet att vi kan lära av det förflutna för framtiden, vilket också slås fast i kulturminneslagen. Kulturmiljö och fornlämnningar är ett ansvar som vi alla äger tillsammans och som man inte bara kan göra hur som helst med, poängterar Lena.

Stor kunskap på samma ställe

Utgrävningen är ovanligt omfattande, inte bara för att den sker på en stor yta, utan också för att den är viktig ur ett vetenskapligt perspektiv. Gamla Uppsala är en central plats i vår äldre historia. Cirka fyrtio specialister och forskare med olika kompetenser befinner sig i fält under projektets olika faser. Förutom arkeologer finns annan expertis på plats: osteologer undersöker ben från djur och människor, specialister inom metallhantverk tittar närmare på gjutformar och smidesföremål och paleobotaniker studerar växtmaterial.

– Det är oerhört viktigt för oss att få ut så mycket som möjligt av det vi gräver fram, analyserna hjälper oss att tolka och förstå det arkeologiska materialet.

OM PROJEKTET I GAMLA UPPSALA
Den arkeologiska slutundersökningen i Gamla Uppsala görs av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Upplands museet och Societas Archeologica Upsaliensis, en stiftelse som bedriver arkeologisk uppdragsverksamhet och forskning. Fornlämningarna som undersöks härstammar främst från järnålder och medeltid, ungefär från år 0 till 1500 talet.

Gigantisk kunskap görs tillgänglig på nätet

K-SAMSÖK

K samsök en webbservice för att hämta kulturavdata från institutioner och andra aktörer med kulturavsinformation. Den fungerar som en kopplingsdosa mellan institutionernas databaser och de som vill använda informationen i egna tillämpningar, till exempel på webbplatser eller i mobila lösningar.

EUROPEANA

Från K samsök levereras valda metadata till Europeana, ett europeiskt motsvarande system.

Ofantliga mängder kulturavdata utspridda i databaser över hela landet kopplas numera samman i digitala system. Det ger alla i vårt samhälle – i Sverige och i världen – tillgång till gigantisk kunskap, i de flesta fall helt gratis.

Johan Carlström har hittat sitt drömjobb på Gotland. Han växte upp i huvudstaden med ett passionerat förhållande till Sveriges egen sagoö. Han har dessutom sett till att bli välutbildad inom både arkeologi och IT eftersom båda områdena fascinerar. Johan arbetar som systemförvaltare på Riksantikvariatämbetet i Visby.

När antikt blir hypermodernt

På informationsavdelningen arbetar han med något som kanske inte är det allra första som dyker upp i tanken kring ord som kulturav och historiska föremål. Tillsammans med sex likasinnade ser han nämligen till att de digitala IT-system som samlar information om hundratusentals föremål hänger ihop. Om ingen

gjorde deras jobb skulle fortfarande veckor och år ägnas till att gräva med bomullsvantar i aldrig sinande pappersarkiv – vilket i sig kan vara stimulerande. Men det är förstås så mycket mer praktiskt att snabbt kunna söka och hitta samlad information på internet. Dessutom blir det lättare att bygga kunskap när man inte nödvändigtvis måste veta vad man letar efter.

– Just nu är det ungefär 25 museer och andra institutioners databaser som är sammankopplade till ett system som kallas för K-samsök, berättar Johan. Ambitionen är att det ska bli fler vartefter, men det tar tid att anpassa de många museisystemen så att de kan leverera data.

Stenyxor, mobiltelefoner och foton

I K-samsök kan information om föremål i vitt skilda material från olika tider hittas. Det kan vara texter, fornminnen, ljudupptagningar och mobiltelefoner.

– I våra sökmotorer märker vi just nu ett väldigt stort intresse för särskilt äldre fotografier, det är spännande, berättar Johan.

JOHAN CARLSTRÖM

BAKGRUND

Universitetsstudier och läro rikt arbete inom vården.

METAINFOAMATION

Digital kulturarvsallmänniing och informationsarkitektur.

OM KULTURARV

Ett aldrig konstant ämne som skulle behöva diskuteras mycket mer.

Det ska vara enkelt för många att helt fritt få tillgång till och dra nytta av all kunskap som finns samlad på museer i Sverige och världen.

JOHAN CARLSTRÖM

Värmland och Grekland sitter ihop

Databaserna kopplade till K-samsök finns alltså i Sverige, men historia och människor håller sig ju inte nödvändigtvis inom föränderliga nationsgränser. Inom EU har man därför skapat ett IT-system som heter Europeana, som har sitt huvudsäte i Nederländerna. Dit ser Johan och Riksantikvarieämbetet till att slussa rådata vidare.

– Vi har många gemensamma frågor med övriga Europa och resten av världen, påpekar Johan och ger ett konkret exempel. Det kan ju vara flera museer i världen som har data kopplat till exempelvis ett stort kungabrillop i England eller till Selma Lagerlöf. Om någon ställer en digital fråga om det i till exempel Grekland, finns det idag möjligheten att få svar ifrån flera databaser där man använder samma begrepp för t ex personen, händelsen, platsen eller tidpunkten. Detta helt oavsett i vilket land själva föremålet finns rent fysiskt.

Modern nytta i appar

Inte nog med att vi idag kan samla information och göra den tillgänglig på ett smidigt sätt via internet. Ett annat konkret exempel på hur värdefulla fakta kan användas är i så kallade mobila applikationer, eller appar, som finns i smarta telefoner och surfplattor. Genom K-samsök kan den som vill utveckla en app få tillgång till en enorm bank av rådata att bygga vidare på.

– Vi hjälper till och svarar på frågor kring hur man hittar rätt information, men är sällan inblandade i utformningen av själva apparna,

det är andra bättre på. En app har vi dock utvecklat, med samma namn som en av våra andra söktjänster – Kringla, för Android. Om du har en Iphone heter den senaste appen Fornminnen och är ett exempel där man använt rådatan i K-samsök.

Och i Wikipedia

Nyligen användes Johans erfarenhet, kompetens och tekniskt kunnande i ett annat stort och kanske historiskt utvecklingsprojekt. Information som samlas hos Riksantikvarieämbetet skulle kopplas samman med den öppna nätencyklopedin Wikipedia.

– Det var nog bland det mest utmanande jag hittills gjort i mitt jobb, eftersom det är ett nytt område för en myndighet att verka på. Så otroligt utmanande och spännande, också för att det kan ge en ännu större helhetsbild av ett visst ämne. I Wikipedia finns större möjligheter än för Riksantikvarieämbetet isolerat att göra friare beskrivningar, tolkningar, kopplingar till händelser och föremål än annars.

Johan påpekar också att informationen ändå alltid måste vara helt korrekt och att källor ska finnas angivna.

Att den digitala revolutionen verkligen gör nytta även för kunskap som tillhör det förflutna men som bidrar till att förstå vår samtid, blir med Johans arbete väldigt tydligt.

– Det ska vara enkelt för många att helt fritt få tillgång till och dra nytta av all kunskap som finns samlad på museer i Sverige och världen, anser Johan.

KRINGLA

Kringla är en samsökstjänst som söker och visar information från flera svenska museer, arkiv och register, till exempel Världskulturmuseet, Tekniska museet, Vasamuseet, Historiska museet och Riksantikvarieämbetet. Det rör sig om allt från föremål och äldre fotografier i ett museums samlingar till information om kulturhistoriskt intressanta byggnader och fornlämningar.

Kulturarv – en smart affär

Kulturarv har flera aspekter än att bara bevara det förgångna, inte minst när det gäller ekonomisk tillväxt, turism och hållbarhet.

Kulturarv som big business och turistattraktion? Absolut! Det kan till och med gynna bevarandet av miljöer och byggnader och bidra till hållbar tillväxt. Det menar Daniel Nilsson och Ove Bengtsson som arbetar bland annat med tillväxtfrågor och turism på Riksantikvarieämbetet.

Skapar mervärden

Med kulturarv skapas ständigt ny historia om vår samtid med alla sinnen, på ett helt annat sätt än om vi bara skulle få en viss plats beskriven för oss. När allt fler besökare och turister lockas till kulturhistoriska besöksmål, bidrar de på så sätt till arbetstillfällena och ekonomisk tillväxt. Men

samtidigt belastar det förstås också människors livsmiljö i form av exempelvis ökade utsläpp, större säkerhetsbehov och slitage.

Kulturarv och hållbar tillväxt

När det kommer till just det som brukar kallas för "hållbar tillväxt" kompletterar Daniels inriktning på turism Oves fokus som ligger mer på företagande och entreprenörskap.

– Vårt jobb handlar om att ta till vara sociala mervärden – och när det är möjligt även ekonomiska – som kulturarv kan ge människors livsmiljö i dag och i framtiden, förklarar Ove.

– En viktig förutsättning är då också att kulturmiljöerna är tillgängliga för alla, fyller Daniel i.

De tycker båda att människor i allmänhet har en ganska god insikt i kulturmiljöers värde idag, men att samhället ännu inte riktigt är framme vid att lyckas omvandla dem till lönsamma affärsidéer. Under de senaste tio

DANIEL NILSSON

BAKGRUND
Kulturgeograf,
utbildad i Lund.

ROLIGAST PÅ JOBBET
Arbetsuppgifterna.

OM KULTURARV
Människors materiella och
immateriella avtryck och
uttryck. Alla bär ju också på
ett eget kulturarv.

OVE BENGTTSSON

BAKGRUND
Kulturgeograf, med erfaren-
het av näringslivsfrågor och
regionalpolitik.

ROLIGAST PÅ JOBBET
Utan tvekan möten om
historiska dimensioner.

OM KULTURARV
Något som är i omvandling,
traditioner, byggnader och
miljö.

åren har Ove och Daniel dock börjat skönja en förändring i positiv riktning. Fler och fler vill och kan hitta nya hållbara användningsområden för kulturarv.

– Just nu byggs till exempel många gamla industrier om till kontor, bostäder och kulturhus, säger Ove. Bara för att något ska bevaras ska det ju inte bara stå utan att göra nytta. Det bidrar inte till hållbarhet, menar de.

Riksantikvarieämbetet främjar hållbar turism

Riksantikvarieämbetet samverkar med flera andra myndigheter för att tillsammans med besöksnäringen stärka svensk turism och bidra till en hållbar tillväxt. Ett tillfälle att visa på och diskutera kulturarvs betydelse för tillväxt och turism är den årligt återkommande Turistmässan i Göteborg där Riksantikvarieämbetet har haft en gemensam monter tillsammans med samverkande myndigheter och Turistnäringens Utvecklingscenter (TRIP). Genom seminarier och möten med besöksnäringens aktörer får de då tillfälle att berätta om hur myndigheten kan vara ett stöd i utvecklingen. Samtidigt får de veta mer om behoven hos entreprenörer och aktörer i branschen. Daniel och Ove berättar att en av de vanligaste frågorna som dyker

upp handlar om finansiering av turistsatsningar. Många historiska platser, byggnader och fornlämningar är viktiga byggstenar i arbetet med att göra destinationer attraktiva att besöka.

– Turism handlar inte bara om att resa till en annan plats, utan även om att kunna sätta sig in i och få förståelse för den verklighet som är andra människors vardag. För att berika mötet, förståelsen och upplevelsen är den historiska dimensionen central, beskriver Daniel.

Världsarv som varumärke och kvalitetsstämpel

Intresset för världsarven i Sverige är också stort bland både besökare och entreprenörer. Under 2012 har Daniel arbetat med fördjupad dialog med de som tar hand om världsarven om möjligheter och utmaningar för att få fler människor att uppleva dessa unika landskap och miljöer nu och i framtiden. Det handlar inte bara om att locka besökare utan också om vilka intryck, erfarenheter och lärdomar som besökaren får med sig hem.

– Och om att få världsarven att samarbeta sinsemellan och dra nytta av varandras erfarenheter och kompetenser, avslutar Daniel.

VÄRLDSARV

Ett världsarv är ett kulturminne eller naturminne som är så värdefullt att det är en angelägenhet för hela mänskligheten. Det är en plats, ort, miljö eller objekt som på ett alldeles unikt sätt vittnar om jordens och människans historia. Sverige har 15 världsarv, bland andra slottsanläggningen på Drottningholm, hållristningar i Bohuslän och kulturlandskapet i norr – Lapponia.

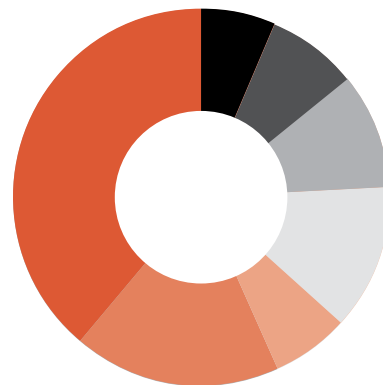

Om Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet har cirka 400 anställda och verksamhet på flera olika platser i landet, så som i Stockholm, Visby och Tumba. Publik verksamhet finns vid Riksantikvarieämbetets arkiv och bibliotek i Stockholm, vid besöksmålen Glimmingehus i Skåne och vid Gamla Uppsala museum i Uppsala. Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet finns i Uppsala, Hägersten, Mölndal, Linköping och Lund.

Så här fördelade vi våra kostnader 2012

Insatsområde	Kostnader mkr
● Inriktning och samordning	25
● Kulturminnen	30
● Samhällsbyggnad	38
● Kulturarvsförvaltning	48
● Fastigheter och besöksmål	25
● Informationsförsörjning	69
● Arkeologisk uppdragsverksamhet	148
Summa	383

OM KULTURMINNESLAGEN

Kulturminneslagen anger reglerna för hur viktiga delar av kulturarv ska skyddas. Det kan handla om allt från ortnamn, fornminnen och byggnadsminnen till kyrkliga kulturminnen och kulturföremål.

Länsstyrelserna har till uppgift att säkra värden av kulturminnen i länen. Länsstyrelsen är också beslutsfattande myndighet för arkeologiska utgrävningar. Riksantikvarieämbetet är övergripande ansvarig för tillsynen i landet och har expertis i frågor kring kulturminnen. Riksantikvarieämbetet tar också fram vägledningar för hur lagen bör tolkas och användas. Alla som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks i så stor utsträckning som möjligt.

KONTAKTA OSS

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm
Telefon 08 5191 8000
registrator@raa.se
www.raa.se

Historik

1630
får runforskaren
Johannes Bureus titeln
riksantikvarie.

1666
skrivs "Placat och
Påbudh" som en första
början till fornminneslag.

1867
kommer en ny forn-
minnesförordning som
gör att ingrepp på alla
typer av fasta fornläm-
ningar är straffbara.

1938
får Riksantikvarieämbetet
sitt namn och blir ett
ämbetsverk, en perma-
nent statlig förvaltnings-
myndighet.

Välkommen att upptäcka mer!

www.raa.se – vår hemsida.

www.raa.se/bebyggelseregistret – Bebyggelse-registret är vår söktjänst för information om cirka 12 000 byggnader, en del av vårt byggda kulturarv.

www.raa.se/fornsok – Fornsök är vår söktjänst för information om Sveriges drygt 1,7 miljoner registrerade fornlämningar.

www.raa.se/kringla – Kringla är en samsöktjänst som söker och visar information från flera svenska och europeiska museer, arkiv och register.

www.raa.se/kulturmiljobild – Kulturmiljöbild är vår söktjänst för fler än 93 000 digitaliserade fotografier av byggnader, fornminnen och miljöer med koppling till kulturmiljövärd.

www.raa.se/samla – Samla är vårt digitala och öppna arkiv.

www.k-blogg.se – vår dagbok på nätet.

www.kulturvardsforum.se – en mötesplats för verksamma inom kulturvården.

www.platsr.se – en mötesplats för utbyte av berättelser om platser i Sverige.

www.facebook.com/riksantikvarieambetet – vår sida på Facebook.

www.flickr.com/photos/swedish_heritage_board – vår sida på Flickr commons.

www.twitter.com/raa_se – vår sida på Twitter.

www.youtube.com/user/heritageboard – vår sida på Youtube.

Kringla för Android – en mobil version av Kringla för mobiltelefoner med operativsystemet Android.

